

१७ महाविद्यालयांनी घेतली स्वायत्ता

कल वाढला; आणखी काही महाविद्यालयांचे अर्ज

ओंकार धर्माधिकारी :

सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. २३ : शिवाजी विद्यापीठाच्या अंतर्गत येणाऱ्या महाविद्यालयांपैकी १७ महाविद्यालयांनी स्वायत्ता घेतली आहे. कोल्हापूर, सांगली, सातारा या तीन जिल्ह्यातील ही महाविद्यालये असून त्यात पारंपरिक अभ्यासक्रम (पदवी अभ्यासक्रम) असणाऱ्या महाविद्यालयांची संख्या सर्वाधिक आहे. आणखी काही महाविद्यालयांनी स्वायत्तेसाठी अर्ज केले असून, त्यानाही स्वायत्ता मिळण्याची शक्यता आहे. शिक्षण क्षेत्रात मोठे बदल होत आहेत. विशेषत: कोरोनानंतर शिक्षणाचे स्वरूप बदलत आहे. त्यामुळे स्वायत्त महाविद्यालयांची संख्या ही वाढत आहे. विद्यार्थ्यांना रोजगार मिळण्यासाठी पूरक असणारे अभ्यासक्रम बनवण्याचे स्वातंत्र्य स्वायत्तेमुळे मिळते. तसेच नवीन कोर्स बनवण्याचे अधिकारी महाविद्यालयांना मिळतात. त्यामुळे सक्षम महाविद्यालये स्वायत्ता घेतात.

“ ज्या महाविद्यालयात पदवी अभ्यासक्रम आणि इतर कोर्सेस शिकवले जातात. अशा महाविद्यालयांनी स्वायत्ता घ्यावी, असे यूजीसीचे निर्देश आहेत. नवीन शैक्षणिक धोरणातही महाविद्यालयांच्या स्वायत्तेला प्राधान्य दिले आहे. सध्या १७ महाविद्यालये स्वायत्त असून, आणखी काही महाविद्यालयांनी स्वायत्तेसाठी प्रस्ताव पाठवले आहेत. भविष्यात स्वायत्त महाविद्यालयांची संख्या वाढणार आहे.

- डॉ. विलास सोयम,
उपकुलसचिव, शिवाजी विद्यापीठ.

दोन वर्षांत शिवाजी विद्यापीठाच्या अंतर्गत येणाऱ्या महाविद्यालयांपैकी

स्वायत्ता कशासाठी

- महाविद्यालयांना अभ्यासक्रम ठरवण्याचा अधिकार
- नवे व्यावसायिक कोर्स सुरु करण्याची मुभा
- शैक्षणिक शुल्क ठरवण्याचे स्वातंत्र्य
- परीक्षेचे स्वरूप व मूल्यमापन पद्धत ठरवण्याचा अधिकार

विद्यापीठाची भूमिका

- स्वायत्त महाविद्यालयाच्या बोर्ड ऑफ समितीमध्ये विद्यापीठाचा एक प्रतिनिधी
- स्वायत्त महाविद्यालयांच्या फायनान्स समितीमध्ये विद्यापीठ प्रतिनिधी
- नवे अभ्यासक्रम, शुल्क याबाबतचे स्वातंत्र्य

विद्यापीठांतर्गत येणारी महाविद्यालये

● कला, वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालये	१८६
● विधी महाविद्यालये.....	९
● अभियांत्रिकी व अर्किटेक्ट महाविद्यालये.....	२५
● शिक्षणशास्त्र महाविद्यालये.....	३६
● शारीरिक शिक्षणशास्त्र महाविद्यालये.....	०४
● औषधनिर्माणशास्त्र महाविद्यालये	१६
● मान्यताप्राप संस्था	१
● एकूण	२७७

१७ महाविद्यालयांनी स्वायत्ता घेतली आहे. यात कोल्हापूर जिल्ह्यातील ९ महाविद्यालयांनी स्वायत्ता घेतली आहे. सांगली जिल्ह्यातील ३, तर सातारा जिल्ह्यातील ५ महाविद्यालयांनी स्वायत्ता घेतली आहे.

24 AUG 2022

तरुण भारत

‘स्तुती उपक्रम’ आता केंद्रीय विद्यापीठात

समन्वयक डॉ. आर. जी. सोनकवडे यांची माहिती : देशभरातील पाचवा उपक्रम

प्रतिनिधि

कोल्हापूर

भारत सरकारचे विज्ञान व तंत्रज्ञान मंत्रालय, शिवाजी विद्यापीठ यांच्या संयुक्त विद्यमाने स्तुती (सिनरजिस्टिक ट्रेनिंग प्रोग्रॅम अँड टेक्नॉलॉजिकल इन्फ्रास्ट्रक्चर) या उपक्रमास लखनऊ येथील बाबासाहेब भीमराव आंबेडकर केंद्रीय विद्यापीठात प्रारंभ झाला आहे. देशभरातील हा पाचवा उपक्रम आहे. डॉ. आर. जी. सोनकवडे यांच्या प्रयत्नामुळे स्तुती उपक्रमाच्या माध्यमातून देशातील केंद्रीय विद्यापीठातही शिवाजी विद्यापीठाचा नावलौकीक वाढत आहे.

शिवाजी विद्यापीठातील स्तुतीचे समन्वयक व भौतिकशास्त्र विभागातील डॉ. राजेंद्र सोनकवडे म्हणाले, या उपक्रम संशोधन क्षेत्राला चालना देणारा आहे. अनेक तज्ज्ञांनी एकत्र येऊन विज्ञान, तंत्रज्ञान,

लखनऊ : येथील बाबासाहेब भीमराव आंबेडकर केंद्रीय विद्यापीठात प्रा. आर. जी. सोनकवडे यांचा सत्कार करताना कुलगुरु प्रा. संजय सिंग. सोबत प्रा. बी. सी. यादव.

कृषी आणि पायाभूत सुविधा निर्माण करून स्वयंपूर्ण बनले. स्तुती उपक्रमातून पंतप्रधानांचे ‘आत्मनिर्भार भारत’ हे ध्येय पूर्ण करण्याचा प्रयत्न आहे. तसेच विविध उपकरणाचे प्रकार, मूलभूत तत्व, वापरण्याच्या विविध पद्धती तसेच औद्योगिक क्षेत्राला या उपकरणाचा कसा वापर केला जाईल. शिवाजी विद्यापीठातील सैफ.डी.एस.टी या केंद्रात असलेल्या उपकरणाची माहिती दिली.

लखनऊ येथील बाबासाहेब भीमराव आंबेडकर केंद्रीय विद्यापीठात स्तुती प्रशिक्षण उपक्रमात सात दिवस विविध प्राध्यापकांना प्रगतशील उपकरणांची तांत्रिक माहिती दिली जाणार आहे. कार्यशाळेत विविध तज्ज्ञांची व्याख्याने आणि प्रशिक्षण देऊन ज्ञान आदान-प्रदान केले जाणार आहे. देशातील १ केंद्रशासित प्रदेश, १० राज्यांमध्यून प्राध्यापक, संशोधक, विद्यार्थी सहभागी झाले

होते. १० जणांचा एक याप्रमाणे ५ गट तयार करून शास्त्रज्ञ रमण, भाषा, कलाम, विक्रम साराभाई अशी नावे दिली.

विविध प्रतिष्ठित विद्यापीठे, संस्थांमधील तज्ज्ञांनी अत्याधुनिक वैज्ञानिक साधने व उपकरणांची प्रात्यक्षिके दाखवली जाणार आहेत. वाराणसीचे आय आयटीबीएचयुचे प्रा. आर. के. मंडल यांनी ट्रान्समिशन इलेक्ट्रॉन मायक्रोस्कोपीच्या प्रात्यक्षिकांसह अंद्यावत वैज्ञानिक साधने व उपकरणांची माहिती दिली. लखनऊ बाबासाहेब भीमराव आंबेडकर विद्यापीठाचे कुलगुरु प्रा. संजय सिंग यांनी प्रा. राजेंद्र सोनकवडे यांच्या कायचे कौतुक केले. डॉ. ज्योती पांडे यांनी सुत्रसंचालन केले. संघटक सचिव डॉ. देवेंद्र सिंग यांनी आभार मानले.

यावेळी डॉ. रमेश चंद्र, डॉ. ए. के. यादव, डॉ. ए. के. मौर्य, डॉ. आर. के. बी. थापा आदी उपस्थित होते.

लखनौ (उत्तर प्रदेश) : स्तुती कार्यशाळेच्या उद्घाटनप्रसंगी डॉ. प्रा. बी. सी. यादव यांनी प्रा. आर. जी. सोनकवडे यांचे स्वागत केले. यावेळी कुलगुरु प्रा.डॉ. संजय सिंग आदी.

स्तुती उपक्रमामुळे आत्मनिर्भर भारताला बळ

प्रा. डॉ. सोनकवडे; अंबेडकर विद्यापीठात कार्यशाळा

कोल्हापूर, ता. २३ : संशोधनाला पाठबळ देण्यासाठी स्तुती (सिनरजिस्टिक ट्रेनिंग प्रोग्रॅम अँड टेक्नॉलॉजिकल इन्फ्रास्ट्रक्चर) सारख्या उपक्रमांचे आयोजन केले आहे. स्तुतीमुळे आत्मनिर्भर भारताच्या संकल्पाला बळ मिळणार आहे, असे प्रतिपादन स्तुती कार्यशाळेचे समन्वयक डॉ. आर. जी. सोनकवडे यांनी केले. लखनौमधील बाबासाहेब भीमराव अंबेडकर विद्यापीठात स्तुती कार्यशाळेच्या उद्घाटनात ते बोलत होते.

डॉ. सोनकवडे म्हणाले, हा कार्यक्रम संशोधन क्षेत्रात क्षमता वाढीस प्रोत्साहन देण्यासाठी तयार केला आहे. जेव्हा महान विचारांनी एकत्र काम केले आणि विज्ञान, तंत्रज्ञान, कृषी आणि पायाभूत सुविधा यासारख्या विविध क्षेत्रांत स्वयंपूर्ण बनले आहे.

स्तुती प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे नियोजन बाबासाहेब भीमराव अंबेडकर लखनऊ विद्यापीठ व शिवाजी विद्यापीठ यांच्या संयुक्त विद्यमाने तसेच भारत सरकारच्या विज्ञान व तंत्रज्ञान मंत्रालयाच्या साहाय्याने केले आहे. केंद्र सरकारच्या स्तुती प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या माध्यमातून कार्यशाळेचे उद्दिष्ट व्याख्याने आणि प्रशिक्षण सत्रांद्वारे प्रगत साहित्य आणि उत्पादन प्रक्रियेचे सशक्त ज्ञान प्रदान करणे आहे. देशभरातील १ केंद्रशासित प्रदेश आणि २८ पैकी १० राज्यांमधून प्राध्यापक, संशोधक, विद्यार्थी सहभागी झाले होते. यावेळी कुलगुरु प्रा. संजय सिंग, प्रा. राजीव मंडल, प्रा. बी. सी. यादव, प्रा. डॉ. रमेश चंद्र, डॉ. ए. के. यादव, डॉ. ए. के. मौर्य, डॉ. आर. के. बी. थापा उपस्थित होते.

पुढारी

विद्यापीठ परीक्षेला २० हजार विद्यार्थी

कोल्हापूर : शिवाजी विद्यापीठाच्या वतीने मार्च-एप्रिल २०२२ उन्हाळी सत्र परीक्षेअंतर्गत १९ हजार ९५७ विद्यार्थ्यांनी परीक्षा दिली. मंगळवारी २५ विषयांच्या परीक्षा झाल्या. उन्हाळी सत्र परीक्षांना १९ जूनपासून प्रारंभ झाला आहे. मंगळवारी एमजे, बीबीए, बीएस्सी, बीए, एमबीए, एमएबीई, बीए बीएड, बी. आर्किटेक्चर आदी विषयांच्या परीक्षा झाल्या. दरम्यान, आजअखेर १५२ परीक्षांचे निकाल घोषित करण्यात आले आहेत.

विज्ञानाच्या
विवरात

पृष्ठा डॉ. व्ही.एन. शिंदे

निसर्गात अनेक आविष्कार दिसतात, फक्त डोळे उघडे ठेवून पाहण्याची गरज असते. पावसाळा सुरु झाल्यानंतर असाच एक आविष्कार दिसतो, तो म्हणजे इंद्रधनुष्य! क्षितीजाच्या एका टोकापासून दुसऱ्या टोकापर्यंत दिसणारे सप्तरंगी इंद्रधनुष्य कोणाचीही पावले थांबवते. स्वतःकडे टक लावून पहावयास लावते. तसा तर दररोजेचा सूर्योदय आणि सूर्यस्तही वेगळा असतो. आकाशात रोज वेगळ्या प्रकारे रंगांची उधळण होते. थोडेसे आकाशात ढग असले तर रंगांची उधळण आणखी रंग आणते. डोंगर, माती, गवत, पाने, फुले, फळे यांचे दिसणारे विविध रंगही विलोभनीय असतात. रंगाची ही उधळण खरं तर प्रकाशाची करामत असते.

आपणास दिसते तेच मुळी प्रकाशमुळे. स्पष्ट दिसते ते सूर्यप्रकाशात. सूर्यप्रकाश हा सात रंगांचा बनलेला आहे, तरीही सूर्य आपणास पिवळा किंवा पिवळसर दिसतो. सूर्यापासून उत्सर्जित होणारा प्रकाश हा पांढरा दिसतो. मात्र, तो सात रंगांनी बनलेला असतो. प्रकाशातल्या विविध रंगांच्या प्रकाश किरणांची तरंग लांबी वेगवेगळी असते. या रंगांमध्ये एका टोकाला लाल रंग आहे, ज्याची तरंगलांबी सर्वाधिक असते. पुढे लाल ते जांभळा विविध प्रकाश रंगांची तरंगलांबी कमी होत जाते. कमी तरंगलांबी असलेल्या रंगांचे प्रकाश कण अधिक तरंगलांबी असलेल्या प्रकाश कणांपेक्षा जास्त विखुरलेले असतात. हे सात रंग एकत्र

निसर्गातील रंगाविष्कार!

आले की, पृथ्वीवर प्रकाश पांढरा दिसतो. त्यातील जो रंग कमी शोषला जातो किंवा शोषला जात नाही तो रंग आपणास दिसतो.

म्हणजे पानांचा रंग आपणास हिरवा दिसतो, कारण सूर्य किरणातील हिरव्या रंगाची किरणे परावर्तीत होऊन आपल्या डोळ्यात त्या रंगाची संवेदना तयार होते. तसेच इतर रंगांचेही घडते. मानवाच्या तसेच इतर प्राण्यांच्या डोळ्यात काष्ठपेशी आणि शंकूपेशी असतात. यातील काष्ठपेशी या परावर्तीत प्रकाशाची तीव्रता मोजतात, तर शंकूपेशी एखाद्या पदार्थावरून परावर्तीत झालेल्या प्रकाश किरणाची त्यांच्या तरंगलांबीवरून रंगाची ओळख करतात. मानवाची दृष्टी त्रिरंगी मानली जाते. लाल, पिवळा आणि निळा या तीन रंगांच्या मिश्रणातून इतर रंग तयार होतात. सर्वच रंगांचे आकलन प्राण्यांना नसते.

अंतराळातील सूर्यापासून येणाऱ्या प्रकाशाला अंतराळातील प्रवासात कोणताही अडथळा नसतो. त्यामुळे सूर्य आपणास चेंडूसारखा आणि पांढराशुभ्र दिसतो. हाच सूर्याचा खरा रंग आहे. हे सात रंग तांबडा, नारंगी, पिवळा, हिरवा, निळा, पारवा आणि जांभळा असे आहेत. हे रंग प्रकाशरूपात एकत्र आले तर पांढरा रंग दिसतो. मात्र, प्रत्यक्षात रंगपेटीतील सात रंग एकत्र केले तर काळा रंग दिसतो. याचे कारण सर्व रंग एकत्र आल्यानंतर सर्वच रंगांचे प्रकाश किरण त्या पदार्थाकडून शोषले जातात. ज्या पृष्ठभागाकडून कोणत्याच रंगाचे प्रकाश किरण शोषले जात नाहीत, तो आपणास पांढरा दिसतो. पृथ्वीवरून मात्र सूर्याचा रंग पिवळा दिसतो.

त्याचे कारण म्हणजे सूर्याची प्रकाश किरणे जेव्हा पृथ्वीच्या वातावरणात प्रवेश करतात, तेव्हा वातावरणातील रेणू, कमी तरंगलांबी असलेल्या प्रकाश कणांमध्ये बदल घडवून आणतात. निळा आणि अतिनील प्रकाशपंक्ती या वातावरणात शोषल्या जातात. सर्व शीत रंग पृथ्वीपर्यंत पोहोचत नाहीत. त्यामुळे पिवळ्या रंगाच्या प्रकाशाचे प्रमाण वाढते. त्यामुळे सूर्य आपल्याला पिवळ्या रंगाचा दिसतो. हाच सूर्य उगवताना आणि मावळताना लाल किंवा लालसर दिसतो. यामागचे कारण लॉर्ड रॅले यांनी शोधलेल्या विकिरण प्रक्रियेमध्ये सापडले. यावेळी सूर्य क्षितीजापासून सर्वात जवळच्या बिंदूवर असतो. त्यामुळे सूर्यापासून येणाऱ्या प्रकाश किरणांना अधिकाधिक रेणूमधून प्रवास करावा लागतो. त्यामुळे निळ्या रंगाच्या प्रकाश किरणांच्या कणांमध्ये मोठ्या प्रमाणात बदल होतो. त्यामुळे पृथ्वीपर्यंत पोहोचणाऱ्या प्रकाशात मोठ्या तरंग लांबीतील लाल आणि केशरी रंगाच्या प्रकाश किरणांचे प्रमाण जास्त असते. त्यामुळे सूर्य सकाळी आणि संध्याकाळी लाल रंगाचा दिसतो. क्षितिजावर सूर्य असताना वातावरणातील कणांच्या प्रकारावरून आणि घनतेनुसार रंगांची उधळण होत असते. सकाळी सूर्य उगवताना वातावरणात असणारे प्रदूषकांचे आणि विविध कणांचे प्रमाण कमी असते. त्यामुळे नील रंगांचे प्रकाश कण तुलनेने कमी प्रभावित होतात. मात्र, संध्याकाळी आकाशात प्रदूषकांचे आणि धूलिकणांचे प्रमाण जास्त असते. त्यामुळे निळ्या रंगांचे प्रकाश कण जास्त प्रमाणात शोषले जातात. परिणामी, लाल रंग संध्याकाळी अधिक प्रभावीपणे

दिसून येतात.

यातील सर्वात मनभावन आविष्कार म्हणजे इंद्रधनुष्य. इंद्रधनुष्यातील सात रंग एरवीही अनेकवेळा दिसतात. तुषार सिंचनाने पाणी घालताना, स्वच्छ सूर्यप्रकाश असेल तर विशिष्ट कोनांमधून सप्तरंग पहावयास मिळतात. धबधब्याजवळ, पाण्याच्या झन्याजवळ्याची प्रकाश विकिरणातून सप्तरंगांचे दर्शन घडते. काचेच्या प्रिज्ममध्या एका भागातून प्रवेश करून प्रकाश शलाका जेव्हा दुसऱ्या भागातून बाहेर पडते, तेव्हा तर सात रंग पूर्ण वेगळे झालेले दिसतात. पावसाळ्यात जेव्हा वातावरणात जलबिंदू तयार होतात, तेव्हा त्यातून विविध रंगांची प्रकाशकिरणे बाहेर पडतात. जलबिंदू प्रिज्मसारखे कार्य करतात. तुरळ्क प्रमाणात असणारे जलबिंदू हा आविष्कार दाखवू शकत नाहीत. मात्र, ज्यावेळी वातावरणात जलकणांची घनता जास्त असते, तेव्हा इंद्रधनुष्य दिसते. जलबिंदू किंती उंचीवर आहेत, त्यांची घनता कशी आहे, कोणत्या दिशेला आहेत; यावर इंद्रधनुष्याचे रूप अवलंबून असते. इंद्रधनुष्य सकाळच्या वैली पश्चिमेकडे, तर संध्याकाळी पूर्वेकडे दिसते. पूर्ण अर्धवर्तुळ रूपात दिसणाऱ्या इंद्रधनुष्याला इंद्रवज्र म्हणतात. इंद्रवज्राचे दर्शन क्वचितच आणि पृथ्वीवरील काही भागातच घडते. सप्तरंगी इंद्रधनुष्यातील काही रंग आपल्याला आवडतात. मानवाचे आयुष्यही प्रेम-तिरस्कार, सुख-दुःख, आशा-निराशा यांनी ते भरलेले आहे. त्यांच्यासमवेत जगायचे असते. जसा सात रंगांचा पारदर्शी पांढरा प्रकाश बनतो, तसेच जीवनातील सर्व रंगांना घेऊन पारदर्शी जगायला हवे!